

Kitle İletişim Araçlarıyla Verilen Sağlık Eğitimi Haberlerine Yönelik Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Kitle İletişim Araçlarıyla Verilen Sağlık Eğitimi Haberlerine Yönelik Tutum Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=24914>

Özet

Kitle İletişim Araçlarıyla Verilen Sağlık Eğitimi Haberlerine Yönelik Tutum Ölçeği (KİAVEÖ), Akgün ve Deniz (2020) tarafından geliştirilmiş bir tutum ölçeğidir. Bu ölçek, bireylerin kitle iletişim araçları aracılığıyla sunulan sağlık eğitimi haberlerine karşı geliştirdikleri tutumları ölçmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek, toplamda 47 maddeden oluşmakta olup, iki temel faktör altında toplanmıştır: Gerçeklik (Reality) ve Önemlilik (Importance). Bu araç, sağlık iletişimi ve medya çalışmalarları alanlarında, halkın medya kaynaklı sağlık bilgilerine ne derece güven duyduğunu ve bu bilgileri ne kadar önemseydiğini değerlendirmek için önemli bir psikometrik araç sunmaktadır.

Ölçek, 5'li Likert tipi ölçek formatında derecelendirilmiştir ve Gerçeklik faktöründeki maddeler tersine puanlama gerektirmektedir. Ölçeğin geliştirilmesi, ilgili literatür taramaları ve kapsamlı istatistiksel analizler sonucunda gerçekleştirilmiştir. Sorumlu yazar Levent Deniz olup, ölçeğe ilişkin detaylı psikometrik bilgiler referans makalede mevcuttur.

Anahtar Kelimeler

Tutum Ölçeği, Kitle İletişim Araçları, Sağlık Eğitimi, Sağlık İletişimi, Medya Güvenilirliği, Gerçeklik Faktörü, Önemlilik Faktörü, Psikometri.

Yazarlar

Gökçe Akgün, Levent Deniz

Amaç

Kitle İletişim Araçlarıyla Verilen Sağlık Eğitimi Haberlerine Yönelik Tutum Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin televizyon, radyo, internet ve gazete gibi kitle iletişim araçları üzerinden yayınlanan sağlıkla ilgili eğitim ve bilgilendirme haberlerine karşı sahip oldukları tutumları geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Bu tutumlar genellikle haberin ne kadar doğru ve güvenilir algılandığı (Gerçeklik) ve birey için ne kadar değerli ve gerekli görüldüğü (Önemlilik) boyutlarında incelenmektedir.

Ölçeğin geliştirilmesi, sağlık profesyonellerine ve iletişim uzmanlarına, halkın sağlık mesajlarının nasıl algılandığını anlamada ve bu mesajların etkinliğini artırmada kullanılabilecek nicel bir veri sağlamaya hedeflenmiştir. Bu sayede, gelecekteki sağlık eğitimi kampanyaları daha hedef odaklı ve etkili bir biçimde tasarlanabilir.

Yapı

Ölçek, bireylerin sağlık haberlerine yönelik tutumlarını ölçen iki temel psikolojik yapıya

odaklanmaktadır:

Gerçeklik (Reality): Bu faktör, bireylerin kitle iletişim araçlarıyla sunulan sağlık haberlerinin ne kadar doğru, tarafsız ve güvenilir olduğunu algılamalarıyla ilgilidir. Yüksek puanlar, haberlerin güvenilirliğine ve gerçekliğine dair olumlu bir tutumu işaret ederken, tersine puanlanan maddeler aracılığıyla bu algının düşüklüğü de ölçülmektedir. Bu faktör toplam 24 maddeden oluşmaktadır.

Önemlilik (Importance): Bu faktör, bireylerin söz konusu sağlık haberlerini kişisel yaşamları, toplum sağlığı ve karar verme süreçleri açısından ne kadar gerekli, değerli ve önemli bulduklarını ölçer. Yüksek puanlar, bireyin bu tür bilgilere yüksek değer verdiğini göstermektedir. Bu faktör toplam 23 maddeden oluşmaktadır.

Ölçek, bu iki boyutun birliğiyle, bireyin genel olarak medya kaynaklı sağlık mesajlarına karşı geliştirdiği karmaşık tutumu kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Ölçeğin toplam madde sayısı 47'dir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalmaları, geliştirme sürecinin kritik bir aşamasını oluşturur. Kaynak metinde spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi sürecinde genellikle yapı geçerliği (açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi) ve kapsam geçerliği (uzman görüşleri) gibi yöntemler kullanılmaktadır. Detaylı geçerlik analizleri ve faktör yükleri, Akgün ve Deniz (2020) tarafından yayımlanan orijinal makalede yer almaktadır.

Ölçeğin iki faktörlü yapısının, teorik çerçeveye ve ilgili literatüre uygunluğunu destekleyen doğrulayıcı analiz sonuçlarının, ölçeğin yapı geçerliğini sağlaması beklenir. Kullanıcıların, ölçeği uygulamadan önce ilgili bilimsel yayınları incelemeleri önerilir.

Güvenirlilik

Güvenirlilik çalmaları, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını değerlendirmek için esastir. Kaynak metinde doğrudan güvenirlilik katsayıları (örneğin, Cronbach Alfa) sunulmamıştır. Ancak geliştirme çalmaları kapsamında, ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla genellikle Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır.

Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili kapsamlı istatistiksel sonuçlar ve iç tutarlılık değerleri, ölçeğin yayımlandığı bilimsel dergi makalesinde (Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi, 2020) detaylı olarak sunulmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin farklı uygulamalarda benzer sonuçlar verme yeteneğini göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçek, psikometrik açıdan sağlam bir yapıya sahip olmak üzere Faktör Analizi yöntemleriyle geliştirilmiştir. Analizler sonucunda ölçek, toplamda 47 maddeden oluşan iki ana faktörlü bir yapıya ayrılmıştır:

Faktör 1: Gerçeklik (Reality): Bu faktör 24 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler, bireylerin medya kaynaklı sağlık haberlerinin doğruluğu ve güvenilirliği hakkındaki algılarını yansıtmaktadır. Bu faktördeki tüm maddeler tersine ifadelendirilmiş olup, puanlamanın tersten yapılması gerekmektedir.

Faktör 2: Önemlilik (Importance): Bu faktör 23 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler, bireylerin sağlık etkitimi haberlerine affettikleri değeri ve önemi ölçmektedir. Bu faktördeki maddeler standart (düz) puanlama ile değerlendirilir.

Bu iki faktörlü yapı, bireylerin sağlık haberlerine yönelik tutumlarının hem bilişsel (gerçeklik algısı) hem de duyuşsal/değersel (önem atfetme) bileşenlerini kapsamaktadır.

Araç

Test Türü: Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması

Format: 5'li Likert tipi ölçek. Toplam 47 madde.

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinal geliştirme dili)

Hedef Popülasyon Grubu: Genel yetişkin popülasyon, özellikle kitle iletişim araçlarını aktif olarak kullanan bireyler.

Yaş Grubu: Yetişkinler.

Popülasyon Detayları: Ölçeğin geliştirildiği örneklem detayları için orijinal makalenin incelenmesi gerekmektedir. Genellikle üniversite öğrencileri veya çeşitli demografik gruplardan oluşan genel yetişkinler üzerinde uygulanmıştır.

Test Metodolojisi: Geliştirilen Likert tipi ölçekte cevaplar aşağıdaki şekilde puanlanır:

Standart Puanlama (Önemlilik Faktörü): Tamamen katılmıyorum (5), Çok katılmıyorum (4), Kararsızım (3), Az katılmıyorum (2), Hiç katılmıyorum (1).

Tersine Puanlama (Gerçeklik Faktörü): Tüm maddeler tersine ifadelendirilmiştir. Puanlama tersten yapılır: Tamamen katılmıyorum (1), Çok katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Az katılmıyorum (4), Hiç katılmıyorum (5).

Anahtar Kelimeler

Medya Etkisi, Sağlık Haberleri, Psikolojik Ölçüm, Tutum, Ölçek Geliştirme, İletişim, Halk Sağlığı.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: Sorumlu yazar Levent Deniz: Ideniz@marmara.edu.tr

Yazın Adresi: Marmara Üniversitesi (Sorumlu yazarın kurumu).

Özinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek geliştirme çalışması 2020 yılında yayımlanmıştır.

Ölçeğin akademik veya araştırma amaçlı kullanımı genellikle orijinal yayıncuya atıf yapılarak mümkündür. Ticari kullanım veya geniş çaplı uygulamalar için sorumlu yazar Levent Deniz ile Ideniz@marmara.edu.tr adresi üzerinden iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ölçeğin orijinal makalesi Dergipark üzerinden erişilebilir durumdadır: dergipark.org.tr. Ayrıca, ölçeğin orijinal PDF dosyası burada mevcuttur: [kitle-iletisim-araclariyla-verilen-saglik-egitimi-haberlerine-yonelik-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Akgün, G., ve Deniz, L. (2020). Kitle İletişim Araçlarıyla Verilen Sağlık Eğitimi Haberlerine Yönelik Bir Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 51-64.

Kitle İletişim Araçlarıyla Verilen Sağlık Eğitimi Haberlerine Yönelik Tutum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek, iki faktörden oluşmaktadır ve toplam 47 madde içermektedir:

Gerçeklik faktörünü oluşturan 24 madde.

Önemlilik faktörünü oluşturan 23 madde.

Ölçek maddelerine verilen cevaplar 5'li Likert tipi ölçek üzerinden puanlanır. Gerçeklik faktöründe

bulunan tüm maddeler tersine ifade edilmiş maddeler olup, tersten puanlanmalıdır.

ARABPSYCHOLOGY.COM